

TA I BRUK DEN NÆRE KUNSTEN!

Ta i bruk av den nære kunsten! Er utviklet av:
Kunst i Skolen og Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen
Prosjektgruppe:
Martine Eidissen Nymo, Bjørg Åsta Flatby og Arne Marius Samuelsen
Tekst:
Bjørg Åsta Flatby og Arne Marius Samuelsen
Foto:
Bjørg Åsta Flatby
Layout/trykk:
Østfold Trykkeri AS
Hftet kan lastes ned elektronisk fra kunstkultursenteret.no og kunstiskolen.no

kunstkultursenteret.no

INNLEDNING

Med dette heftet ønsker Kunst i Skolen og Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen å inspirere til en bevisstgjøring ved skolene: Hvilke kunstverk finnes på din skole, og hvordan kan de vitaliseres? Kan kunsten få sin naturlige plass både i skolebygningen og i undervisningen?

Kunst er et begrep som stadig brukes både i det offentlige og i skolen, oftest uten at innholdet blir presisert. I formidlingssituasjoner er det viktig å operere med et åpent kunstbegrep uten entydige definisjoner. Kunst er det som appellerer til oss, engasjerer oss og vekker glede eller forferdelse. Kunst er det som taler til våre sanser, og det kan ha svært så ulike uttrykksformer. Kunstverket kan ikke forklares med ord, men i formidlingssammenhenger kan vi prøve sammen. Først og fremst er kunstverket seg selv. Det er verket selv vi må vi utsette oss for og personlig ta stilling til: Hva registrerer våre sanser, og hvilke følelser vekkes i oss?

Skolen er et sted for estetisk virksomhet. Barn og unge møter kunst både i sine lærebøker (som vi har stolte tradisjoner for i Norge), i bildebøker og i skolens egne kunstsamlinger eller på utstillingsbesøk til museer eller gallerier. Kunst i Skolen (KiS) har med støtte fra Samarbeidsforum for estetiske fag (SEF) kartlagt kunstens rolle i en rekke norske skoler, fra nord til sør. Resultatet av denne kartleggingen kan leses i en egen rapport (Kunsten i skolen – hvordan har den det, og hvordan kan den vitaliseres?), som også er med på å gi grunnlag til dette heftet.

Vi tror at den nære kunsten er en verdifull, men lite utnyttet ressurs.

HVA SIER LÆREPLANEN?

Kunst og håndverk

Kunst

Etter 2. årstrinn:

Eleven skal kunne gjenkjenne kunst i skolens nærmiljø og bruke dette som utgangspunkt for egne bilder og skulpturer.

Etter 4. årstrinn:

Eleven skal kunne bruke originalkunst i skolens nærmiljø som utgangspunkt for egne bilder og skulpturer.

Arkitektur

Etter 7. årstrinn:

Eleven skal kunne montere utstillinger og andre presentasjoner i ulike typer rom.

Etter 10. årstrinn:

Eleven skal kunne vurdere funksjonell innredning av rom, stil og smak og visualisere egne løsninger.

INNHOLDSFORTEGNELSE

- 3 Innledning
- 4 Skolen som ramme for kunst
- 5 Tre skoler som har et klart mål med sin kunstsamling
- 9 Noen enkle grep for å vitalisere skolens kunst
- 12 Kan skolen bli et kunstlaboratorium?
- 14 KunstLab på tre skoler
- 19 Hvordan snakke med barn og unge om kunst?
- 20 Kunstplakater og gamle plansjer
- 21 Elevarbeidenes plassering i forhold til kunsten
- 22 Skolens estetiske miljø
- 23 Hvordan kan skolens kunstsamling utvikles?
- 24 Nyttige ord og begreper / lenker og litteratur

SKOLEN SOM RAMME FOR KUNST

Gjennom prosjektet «Kunsten i skolen – hvordan har den det, og hvordan kan den vitaliseres?» har Kunst i Skolen foretatt en rekke skolebesøk og intervju med rektorer og kunst- og håndverkslærere om kunstens status i skolen. Vi ønsker med dette å dele noen av de erfaringene vi har gjort i arbeidet med vår undersøkelse.

Den fysiske registreringen av kunstbilder i skolenes eie viser stor variasjon både i omfang og kvalitet. Mens noen få skoler lar kunsten prege hele skolens fysiske utseende og gir tydelige signaler til besøkende om det, er det vanligere at kunsten, i form av for eksempel kunstbilder, grafikk og skulptur, får en mer anonym tilværelse. Den kan ha hengt på samme sted i årevis – ofte på personalrommet og sjeldnere blant elevene. Det kan være grafiske blad som trenger ny passepartout og innramming, eller bilder som krever ny opphenging i bedre omgivelser. Kunstbilder kan stå på vent i lagerrom, eller bilder kan ha blitt levert til en offentlig instans for registrering og ikke kommet tilbake.

Ofte har det vært lite penger til å ta godt vare på samlingen, og det er kanskje heller ingen som brenner veldig for å prioritere denne oppgaven.

Det er sjelden skolens kunst blir aktivt brukt i undervisningen. Det kan være flere grunner til det. Bildene kan henge på steder der elevene ikke ferdes, og ingen tenker på å ta dem ned fra vegg og flytte litt på dem. Kanskje bildene oppfattes som kjedelige, at det er vanskelig å bruke dem til noe? Eller kan det også være at lærerne ikke helt vet hvordan de skal gripe det an? Rektorene var oftest uvant med tanken om at skolens kunstsamling kunne ha en større pedagogisk verdi hvis den ble bedre aktualisert. Kunst- og håndverkslærerne så det som sitt ansvar å lage utstilling av elevers formingsarbeider, og det bar mange korridorer preg av. Det var mer uklart hvem som skulle ha ansvar for fordeling av kunst i ulike rom eller å flytte bilder til nye steder i bygget.

Her foreslår vi noen enkle grep som kan være til hjelp for å vitalisere samlingen. For de som vil ta skolens kunst aktivt i bruk, presenterer vi vår formidlingsmetodikk, KunstLab KiS. Denne har vi i tilknytning til undersøkelsen prøvd ut på tre helt forskjellige skoler i samarbeid med lærere og elever. Dette er en metode som har en klar overføringsverdi til arbeid med egne bilder.

Undersøkelsen viser at om det skal skje noe med skolens kunst, er det helt nødvendig at rektor og andre i lederfunksjoner vil prioritere dette ofte forsømte feltet. Skolene har iblant mer kunst enn de er klar over, men de kan trenge veiledning for å vitalisere samlingen sin og eventuelt supplere den. På mange skoler er det kunstens plassering som ødelegger for hvordan vi vil kunne oppleve den. De færreste kunstverk kommer til sin rett blant hverdagslige ting som inspeksjonslister og diverse oppbevaring.

Litt tilfeldige plasseringer, med mange elementer som ødelegger for kunsten. Relieff av Ferdinand Wyller.

TRE SKOLER SOM HAR ET KLART MÅL MED SIN KUNSTSAMLING

Skurk @thaskurk står for utsmykningen i skolens oppganger. © Skurk.

RÅDALSLIEN UNGDOMSSKOLE UTENFOR BERGEN BYGGER OPP EN KUNSTSAMLING OVER TID

Rektor Eva Margrethe Søfteland har opprettet en kunstgruppe i personalet. Hun henvendte seg til tre av skolens lærere som hun mente egnet seg for oppdraget: To er lærere i kunst og håndverk, én av dem har master i kunsthistorie, og den tredje har et godt blikk for kunst, design og farge. Deres mandat er å finne kunstverk som kan være aktuelle å kjøpe inn til skolen. Tanken er å kjøpe inn minst ett kunstverk per år. På den måten skal de bygge opp en kunstsamling med variert kunst over tid. Det skal være kunst av god kvalitet, og den skal holde seg lenge. Rektor vil at det skal være kunstverk som ikke umiddelbart er lett å «se hva er» – kunst som både voksne og ungdom skal kunne gå forbi og undre seg over i flere år.

Tanken er også at dette skal være et sosialt tiltak for å sette søkelyset på kunst og for å gjøre lærerne oppmerksomme på den kunsten de har, og hvordan den kan brukes sammen med elevene. For å kunne bruke kunsten i ulike fag må lærerne kjenne til den kunsten som befinner seg på skolen. Rektor

forteller at kunstgruppa presenterer kunstverkene som de vil foreslå at skolen kjøper inn, for alle i felles møtetid. Kunstgruppa presenterer kunstverket og kunstneren, og hvorfor de har gjort de valgene de har gjort. Lærere får spørre og kommentere. Dette presentasjonsmøtet kaller de for kunstpauzen. Rektor tar så til slutt stilling til det lærerne ønsker å kjøpe inn.

Kunstgruppa skal i tillegg til å foreslå kunst for innkjøp ta med hele personalet på en kunstutstilling en gang i året. De tar på seg ansvaret for å presentere utstillingen for kollegaene, da de har erfart at det er lettere å få lærerne interessert når det er noen av deres egne som formidler. På sikt skal det lages en katalog over den kunsten skolen har, og det vil bli arrangert kunstvandring for elevene. Kunsten skal oppleves, men den skal også kunne brukes i ulike fag. Inspirert av skolens egen street art, har elevene vært på street art-vandring i byen. De har lært om denne kunstformen, det er kjøpt inn litteratur, og elevene har laget sin egen piece- /sjablong-street art i kunst og håndverk.

Andre bilder på skolen er brukt som utgangspunkt for skriving i norskfaget.

GOSEN UNGDOMSSKOLE I STAVANGER HAR LANDETS MEST AVANSERTE SAMLING AV SAMTIDSKUNST

Rektor Hilde Solberg og kurator Karin Sunderø står sammen bak den unike samlingen av samtidskunst som Gosen skole kan vise fram. Kunsten er plassert rundt i fellesarealene på skolen og på en naturlig måte i det miljøet der elevene samles. Rom og ganger får en helt spesiell identitet i kraft av kunstverkene som er plassert der. Det er dyre verk av kjente kunstnere som er kjøpt inn, og det er lagt ned utallige timer med utvelgelse og søknadsskriving. Det mange vil tenke er en umulighet, er her blitt mulig. Det krever en engasjert ledelse, kompetanse på samtidskunst og samarbeid med kunstnere. Skolen har også laget en katalog over skolens kunst. Der er hvert verk satt inn i en kunsthistorisk sammenheng, og det foreslås elevoppgaver både til refleksjon og inspirasjon.

Skolen har som mål at elevene ved Gosen skal ha et bevisst forhold til kunst og kultur. Elevene skal ha profesjonelle kulturtilbud og oppleve at kunst og kultur inngår i skolehverdagen. Alle elever skal få prøve seg som utøvere av forskjellige kunst- og kulturformer.

Gosen skole har en videoskjem med skiftende videoverk. Dette er et samarbeid skolen har med i/o/lab Senter for Framtidskunst.

© Stefan Christiansen: "Pay Back", Gosen skole.

Kan skolen føles som en tvangstrøye? Et verk av Pöbel er utført i et innebygget uterom. Alle kan se ut på personen som prøver å bryte seg ut av buret. © Pöbel: "2010", Gosen skole, BONO 2016

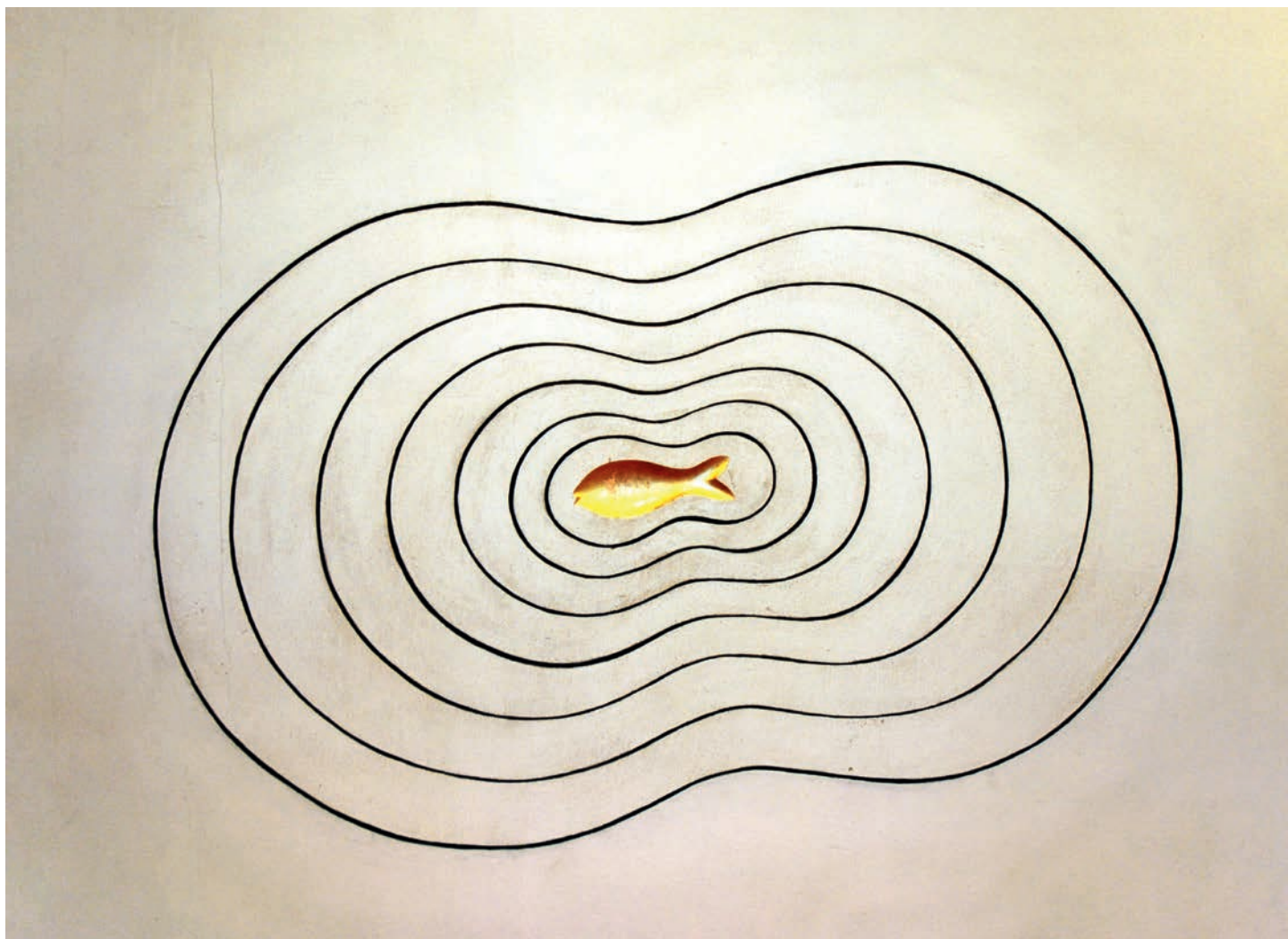
© Claudio Ethos: "Nostalgic Blue Fragments I og II" henger i et åpent gangareal der alle kan sette seg ned for en pause eller gruppearbeid.

GAMLEBYEN SKOLE I OSLO HAR FISKEN SOM SYMBOL

Kunst i Skolen besøkte Gamlebyen skole første gang i 2010. Karin Eger, som da var rektor, viste oss rundt på skolen og fortalte oss om hvordan de hadde søkt et symbol som kunne ha en betydning uavhengig av kultur og religion. Skolen har en høy prosent elever med minoritetsbakgrunn (70 %), og rektor var opptatt av at skolens visuelle profil skal gi elevene en følelse av tilhørighet. Fisken ble valgt, og mange av skolens kunstverk har fisk som tema. Skolen har også anlagt en karpedam i skolegården! I uteområdet har skolen flere kunstverk som elevene kan leke på. Det er både skulpturer og relieffer.

Skolen har en stor kunstsamling, og kunstens plassering gir et ryddig og innbydende inntrykk. Det er lagt vekt på at utsmykningen skal ha verdi i kraft av det kunstneriske i seg selv, men også ved hjelp av en pedagogisk innfallsvinkel. Bibliotekaren på skolen har en rolle i formidlingsarbeidet, og skolen bruker gangarealet utenfor biblioteket til sitt eget galleri, Galleri Rang. Der stilles det ut både profesjonelle utstillinger og elevarbeider.

© Kristine Hjertholm: "Uten tittel", Forsenket relieff av gullfisk og bølger, Gamlebyen skole, BONO 2016

NOEN ENKLE GREP FOR Å VITALISERE SKOLENS KUNST

De fleste skoler har et utvalg av malerier og grafikk på veggene, og dette er gjerne bilder som har kommet til i løpet av skolens historie. Spør du lærerne om hvilke bilder skolen har, blir de fleste svar skyldig. For mange har bildene blitt en del av interiøret og ikke noe de tenker på som kunst. I tillegg henger verkene kanskje mellom elevarbeider og infotavler, gjerne i korridorer eller på personalrommet. Kan disse bildene få et nytt liv og også utnyttes i undervisningen?

Ofte behandler vi bilder med for mye ærefrykt og tenker ikke på at de både er robuste og kan tas ned fra veggen og brukes i ulike sammenhenger. Å vurdere skolens kunst med nye øyne kan gi undervisningen nye og spennende innfallsvinkler.

LAG EN OVERSIKT OVER HVA DERE HAR

Mange skoler har aldri registrert hva de eier av kunst, og det er ofte uklart hvem som har ansvaret for dette. Begynn med å kartlegge hva dere har. Det er en spennende oppgave for både lærere og elever. Skriv ned de opplysningene dere kan finne: Navn på kunster, tittel på bildet, teknikk, opplag, årstall og størrelse. Det vil variere hva dere finner, men kan dere finne ut noe om hvordan/hvorfor bildet kom til skolen? Elevene kan gjerne få i oppgave å finne ut mer om både kunstnerne og bildene. Kanskje de også kan være med på å lage en utstillingskatalog?

GI BILDENE EN MAKE OVER

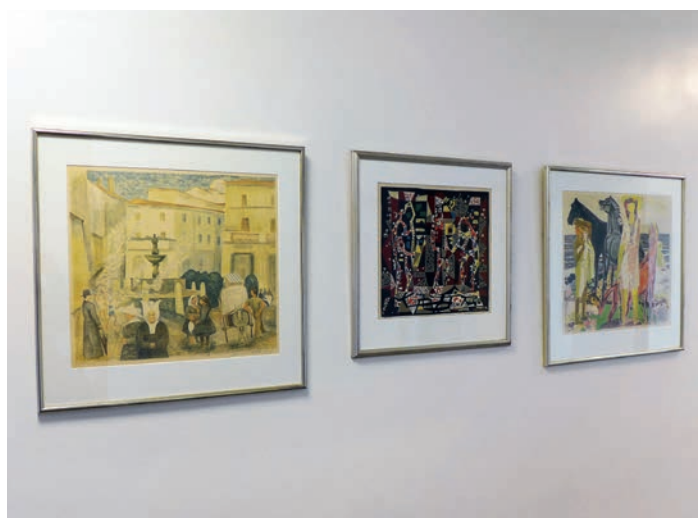
Gamle rammer er ofte kjedelige, og bildene kommer ikke til sin rett. Triste trerammer, prangende gullrammer, ripete glass og gulnet passpartout lokker ikke akkurat blikket til kunsten. Hvordan vil bildet framstå i en enkel sort eller sølvfarget ramme? Gamle tre-rammer kan også males.

FINN UT HVOR BILDENE SKAL HENGE

Planlegg en ny opphenging, gjerne sammen med interesserte elever. Hvilke vegger er egnet? Hva må fjernes for at bildene skal komme til sin rett? Hva passer sammen? Hva er spennende kontraster? Skal dere plassere bildene etter tema, etter kunstner eller etter tidsperiode? Eller kanskje gammelt og

nytt sammen? Kan dere se bilder og møbler i sammenheng? Skal bildene henge permanent, eller skal de få flytte på seg og kunne danne nye sammensetninger?

Små bilder på rekke og rad på en vegg kan se kjedelig ut. Henges de opp samlet i en kreativ montasje, blir inntrykket et annet. Et lite bilde på en stor vegg kan også se spennende ut (se bildet).

Når eldre bilder får ny innramming, skifter inntrykket fort.

Fra gangparti på Vetre skole i Asker. Et lite bilde med en rød sol plassert over en rød sofa. © Eli Hovdenak: "Alt er bra", BONO 2016

BRUK ELDRE BILDER SOM KILDE TIL EN ANNEN TID

Det er ikke så lett å gi eldre bilder et nytt liv på skolen. Ofte henger de der dårlig innrammet, og sett med dagens øyne virker de kanskje både gammeldagse og litt kjedelige. Rent kunsthistorisk forteller bildene oss om hva kunstnerne var opptatt av på den tiden de ble laget, og hvordan de valgte å uttrykke det. Bildene er også en del av skolens historie og har blitt sett av både lærere og elever i en årrekke. Hvis vi velger å se bildene i dette perspektivet, kan motivene fortelle oss noe om samfunnet på den aktuelle tiden, hvordan folk levde, hva slags klær de brukte, hva de arbeidet med, og hvilke verdier som rådet. En problematisk side ved eldre bilder kan være at de skildrer et foreldet kjønnsrollemønster. Da blir det viktig å legge vekt på det historiske perspektivet i den måten vi presenterer denne kunsten på for elevene. Bildene kan gå rett inn i tverrfaglige arbeid/prosjekter med samfunnsfag og norsk. Hvis vi setter disse bildene sammen på en ny måte og lager en vegg der det historiske er i sentrum, har bildene fått en ny og interessant sammensetning.

© Guy Krogh: "Arbeidere", 131x127 cm, Rødtvet skole, 1958, BONO 2016

© Gladys Raknerud: "Sløyegjengen", 50x64 cm, 1959, BONO 2016

© Harald Kihle: "Dugurd", 43x58 cm, 1965, BONO 2016

LA KUNSTVERK VÆRE UTGANGSPUNKT FOR ELEVARBEID

Noen skoler lar kunstverk være utgangspunkt for spennende elevarbeid. På Eiksmarka skole gir Sverre Hoels store lydskulptur inspirasjon til elevenes egne arbeider med lydskulpturer.

Elevenes arbeider blir til en egen utstilling som stilles ut i fellesområdet. Her kan de yngre elevene gå rundt skulpturene og glede seg til det blir deres tur til å bruke fantasien og lage lydskulpturer.

ØKT ESTETISK BEVISSTHET

Når elever og lærere arbeider med bildene, vurderer hvor de skal henge, forholder seg til rom og vegger, og lager utstillinger, vil de også få en økt estetisk bevissthet for hvordan skolen framstår for brukerne. Kanskje det igjen vil føre til en mer kritisk gjennomgang av hvordan andre ting, som infooppslag, brosjyrer og elevarbeider, plasseres på dører og vegger i korridorer og klasserom. Se også side 22 ("Skolens estetiske miljø").

Elevarbeider inspirert av Sverre Hoels lydskulptur.

© Sverre Hoel: "Aurøra Borealis", 8 × 5 m, Eiksmarka skole

KAN SKOLEN BLI ET KUNSTLABORATORIUM?

Kunst i Skolen har utviklet en metodikk, KunstLab KiS, som lett kan overføres til arbeid med skolens egen kunstsamling. Metodikken legger stor vekt på en uhytellig og tverrfaglig tilnærming til kunsten. Elevene får også stor valgfrihet og kan følge egne assosiasjoner i sin kreative bearbeidelse av opplevelsen.

Ved denne metoden kan læreren i sterkere grad enn ved en tradisjonell kunstformidling få bruke sin varierte kompetanse når elevene skal veiledes i arbeidet. Bildene er ment å inspirere elevene til ulike innfallsvinkler, og til selv å styre hvordan de vil arbeide med bildene i utstillingen. I forbindelse med vår undersøkelse på skolene gjennomførte Kunst i Skolen tre praktiske prosjekter der det ble brukt en kombinasjon av skolens egen kunst og bilder fra våre utstillinger.

HVORDAN FUNGERER KUNSTLABORATORIET?

Felles for bildene som er plukket ut til en slik utstilling, er at de alle har et innhold som appellerer til fantasi og kreativitet – det er mulig å gå på jakt etter et innhold i bildene. Hvis metodikken brukes basert på det utvalget man har lokalt, kan bilder, foto, skulpturer og plakater danne utgangspunkt. Velg ut noe, eller la elevene velge selv fra det som er plassert rundt på skolen.

Oppstartfasen er enklest hvis de involverte lærerne i fellesskap har lagt fram tilgjengelig materiell og utstyr og er klare på hva de forskjellige lærerne kan tilby av faglig hjelp.

Elevene deles inn i mindre grupper og trekker eller velger sitt kunstverk. De studerer det verket de har fått, og velger hva slags aktiviteter de vil gjøre til bildet. Målet med denne arbeidsmetoden er å la elevene få mulighet til å gå dypt inn i et bilde og følge egne assosiasjoner – uavhengig av å tenke fagtilhørighet. En elev vil kanskje skrive en historie som bildet kan være en illustrasjon til, en vil velge å komponere musikk til bildet, og en annen lar seg inspirere til å lage et tredimensjonalt objekt med utgangspunkt i bildet. Gruppen trenger ikke samarbeide om samme oppgaveløsning – de kan godt gjøre flere forskjellige ting som til slutt presenteres sammen. De ferdige elevproduktene monteres i en midlertidig utstilling i tilknytning til bildet.

Hvor lang tid elevene får bruke på arbeidet, vil variere etter hvilken tidsramme man legger opp til at kunstlaboratoriet skal få. Det kan gjøres på en dag, eller det kan gå over en lengre periode. Dette vil være avhengig av hvilke lærere som skal delta, og hvordan rom- og timefordelingen er på den enkelte skole. Alle gruppene skal til slutt forberede seg på å presentere arbeidet sitt for de andre. Presentasjonen er viktig, og alle må få vite når den skal finne sted, og når arbeidet må være avsluttet.

Lærerne inntar en veilederrolle underveis og må være forberedt på utfordringer. Det vil variere fra skole til

skole hva slags materiell man har til rådighet, og hvordan romsituasjonen er. På noen skoler er kanskje elevene vant til å arbeide med film, andre med sceneoppførelser, kreativ skriving eller store formingsoppgaver.

DENNE FRIE TILNÆRMINGEN HAR GOD STØTTE I KUNNSKAPSLØFTETS GENERELLE DEL:

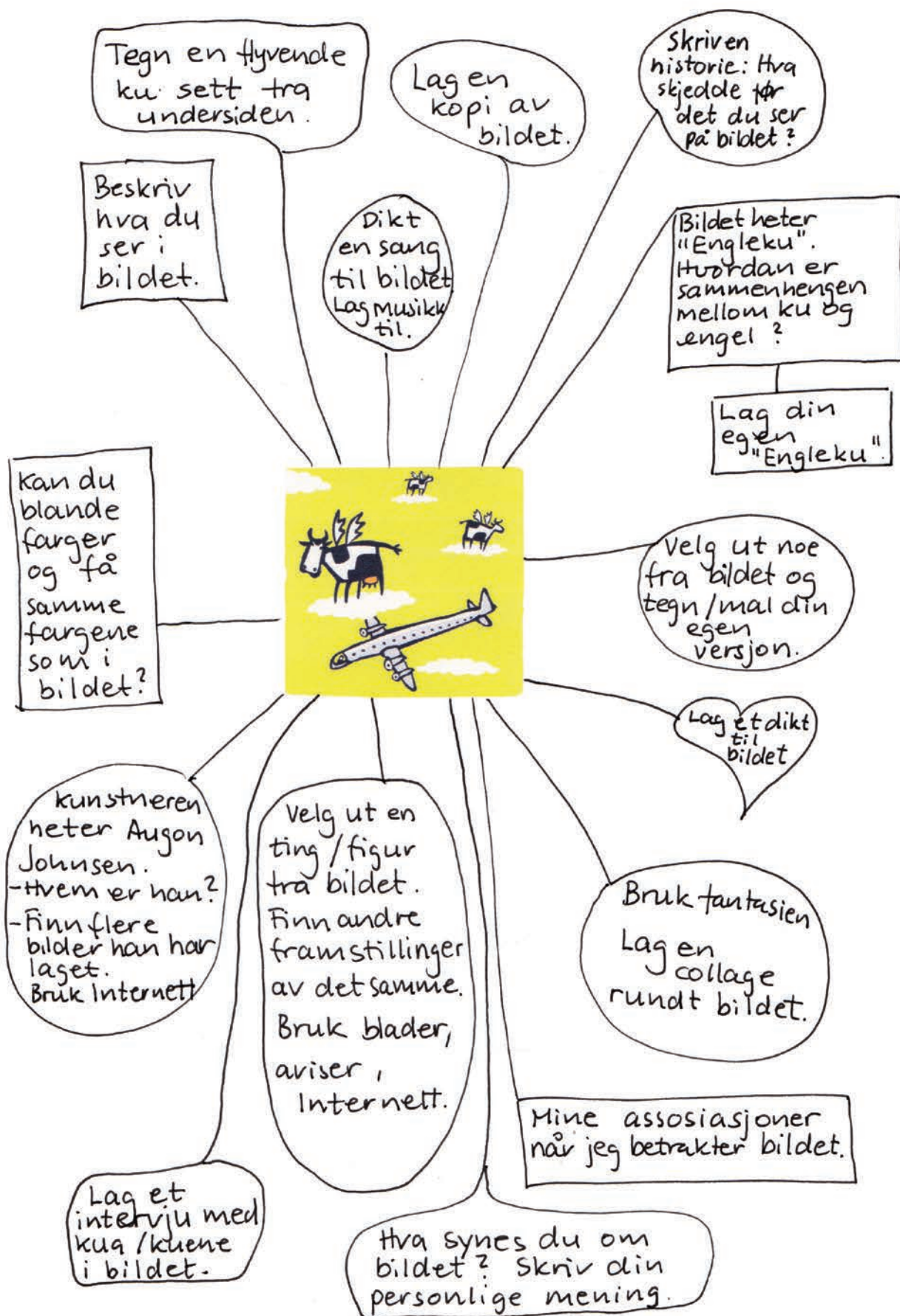
«Elevene må utvikle glede ved det vakre både i møte med kunstnarlege uttrykk og ved å utforske og utfalde egne skapande krefter.

Samtidig gir fri fabulering og fantasi, undring og diktning opningar for å skape livaktige, eventyrlege verder austanfor sol og vestanfor måne – og ved det blir røyndomsverda meir mangesidig og fantastisk for alle. Meir enn det: I møtet med skapande kunst kan ein rykkjast ut av oppgådde spor, utfordrast i synsmåtar og få opplevingar som eggjar til kritisk gjennomgang av gjengse oppfatningar og til brott med gamle former.»

Kunst i Skolen har laget en lærerveiledning til dette opplegget. I den er det også en igangsetter som elevene kan studere sammen med bildet. Erfaring viser samtidig at etter en felles innledning i plenum er elevene raskt i gang med sine egne ideer. Hvis det skulle stoppe opp litt, følger det med et stort utvalg av forslag til tverrfaglige oppgaver som kan henges opp i klasserommet. Der er det alt fra billedanalyse til matematikk og fremmedspråk.

NOEN EKSEMPLER:

- Beskriv personene i bildet. Hvilke følelser synes du de uttrykker?
- Ta foto med mobiltelefonen og lag din egen versjon av bildet ved hjelp av egne foto.
- Hvilke geometriske former finner du i bildet? Lag et bilde basert på disse formene.
- Lag en fortsettelse. Hva skjedde etter det du ser i bildet?
- Hva befinner seg utenfor bildeflaten? Lag din egen fortsettelse av bildet.
- Er det noe i bildet som har med religion eller filosofi å gjøre? På hvilken måte?
- Lag et intervju med en person eller et dyr i bildet. Skriv på engelsk.
- Bruk oppslagsverk og lag en presentasjon av et dyr eller en plante du ser i bildet.

KUNSTLAB PÅ TRE SKOLER

Kunst i Skolen har besøkt tre skoler og prøvd ut denne KunstLab-metodikken. Fordi skolene arbeider svært forskjellig, ble det også tre helt ulike opplegg. På Gullhaug skole deltok to sjuendeklasser i et opplegg fordelt over mange dager med klassestyrere og faglærere involvert. Lærerne stod for hele opplegget selv basert på det skriftlige materialet de hadde mottatt, og et møte med en representant fra KiS i forkant. Bildene som ble brukt på denne skolen, var tatt fra en av Kunst i Skolens KunstLab-utstillinger.

På Høgås skole deltok en liten sjetteklasser. De arbeidet en hel skoledag med utgangspunkt i en kombinasjon av skolens egne bilder og bilder fra KiS. Dagen ble avsluttet med presentasjon av arbeidene. Her ble arbeidet ledet av tre representanter fra Kunst i Skolen i samarbeid med kontaktlæreren. I tillegg var det med to praksisstudenter fra lærerutdanningen med estetiske fag ved Høgskolen i Telemark på Notodden.

På Rødttvet gikk også arbeidet over en dag, denne gangen med hele tre sjetteklasser. Også her ble det brukt bilder fra både skolens egen kunstsamling og KiS. To representanter for Kunst i Skolen og en kunst- og håndverkslærer ledet arbeidet, mens klassestyrerne og noen faglærere hjalp til.

Det var viktig i planleggingsfasen at ikke vi kom fra KiS med et ferdig opplegg, men at vi planla sammen med lærerne hvordan opplegget best kunne gjennomføres på skolen. Målet var jo også at lærerne skulle kunne gjennomføre lignende opplegg på egen hånd senere.

GULLHAUG SKOLE, BÆRUM

Ved skolestart i august valgte lærerne til to sjuendeklasser på Gullhaug skole i Bærum å bruke de første dagene av skoleåret til å arbeide med en laboratoriekasse med seks bilder fra Kunst i Skolen. Timeplanen ble til en viss grad løst opp, og faglærerne bidro med kompetanse på sine respektive områder. Vi hadde et møte med lærerne i forkant og kom også tilbake til skolen for å være med på elevenes presentasjoner. Det ble et spennende og tankevekkende møte med aktive og kreative elever. I løpet av fire dager hadde elevene skrevet fortellinger, dikt og reportasjer, de hadde komponert musikk, de hadde tegnet, malt og laget skulpturer, og noen hadde også brukt mobiltelefonen til foto

og film. I tillegg hadde de forberedt seg på en framføring for de andre elevene. Arbeidene viste stor variasjon, og elevene var ivrige på å formidle resultatet. Ifølge lærerne hadde de måttet hjelpe elevene litt med valg av arbeidsoppgaver, og da var plakaten med de tverrfaglige tipsene gode å ha.

Trinnets kunst- og håndverkslærer oppsummerte: «Det var et veldig vellykket opplegg. Elevene var storforfornøyde. Bare positive erfaringer. Det var utfordrende for lærerne og uvant for oss at elevene får stå så fritt. Elevene valgte oppgaver fra Kunst i Skolen sine forslag, uten noen begrensning fra lærerne. Lærerne måtte selvfølgelig være veldig til stede, foreslå og hjelpe til, for å få et så fint sluttprodukt som mulig. Spesielt utfordrende på var det på kunst- og håndverksrommene, der elevene jobba med mange forskjellige materialer og teknikker samtidig – symaskin, sag, leire og maling.»

Lærerne var imponert over arbeidsinnsatsen og ikke minst kreativiteten. Elevene synes det hadde vært spennende dager, og tilbakemeldingene viste at de hadde fått en ny opplevelse av hva et bilde kunne inneholde, og hvor mye de selv kunne gjøre hvis de tenkte kreativt. Alle fulgte interessert med da gruppene presenterte arbeidet sitt. Her var det full konsentrasjon i en og en halv time!

KunstLab på Gullhaug skole

Her er E. Ödmanns bilde "Som vore det Sista kvällen..." hengt opp på oppslagstavla.
Det er stor variasjon i elevenes oppgaveløsninger rundt bildet

En variant av bildet satt sammen
av papirbiter i sort/hvitt

HUSET

En mann fant en gang et hus på Finn
men da han fikk se det og gikk inn
var det slettes ikke som bildet var
med knuste vinduer og et rustent badekar

Det brakte og knakte i husets vegger
om natten var det fullt av fluer og klegger
Rare lyder og ulver som ulte
gamle damer i speilet som skulte

Huset var litt av et spøkelseshus
Med kravlende mark og kjøttetende mus
Mannen var redd og full av skrekk
han måtte bare komme seg vekk
Han pakket kofferten og var klar til å dra
han skulle dra til Amerika

I Amerika var det veldig flott
der hadde han det ordentlig godt
men han hadde fortsatt vonde minner
om knirkende dører og skumle grevinner

Eirill Elise, 7. klasse

HØGÅS BARNESKOLE, NOTODDEN

Kunst i Skolen besøkte sjetteklassen ved Høgås barneskole en dag i mai. På forhånd var det i samråd med rektor og klassestyrer valgt ut hvilke kunstverk fra skolens samling som skulle brukes, i tillegg til kunst fra Kunst i Skolens laboratoriekasse. Kontaktlæreren, som også var klassens kunst- og håndverkslærer, hadde forberedt seg godt på forhånd og funnet fram aktuelt materiale. Leire, malesaker, stoff, gasbind, ståltråd, fjær med mer var tilgjengelig på skolens flotte formingsavdeling.

Arbeidet startet med en kort innledning før elevene ble delt i grupper og trakk hvert sitt bilde. Til arbeidet fikk elevene stort spillerom, men også veiledning hvis de hadde behov for det. Gruppene fikk med seg et lite veiledningshefte som de kunne bruke underveis, men det var få som brukte dette, for de fleste hadde ganske raskt nok av egne ideer og forslag.

Arbeidet pågikk hele dagen, og prosessen fram mot et endelig produkt bar preg av engasjement, kreativitet og nytenkning blant elevene. Elevene ble vist tillit – de fikk bevege seg fritt rundt på skolen og hadde stor tilgang på materialer. Flere ønsket å lage film, og ellers var det forskjellige medievalg: film, keramikk, skulpturer i kartong og gips, maling og skrivning.

På slutten av dagen ble alt gjort klart for presentasjon. Filmklipp ble overført fra mobil til PC og redigert, og bilder, skulpturer og tekster ble presentert i nærheten av inspirasjonskilden. Alle fulgte interessert med. Dagen ble avsluttet med en kort evaluering, og elevene ga veldig positive tilbakemeldinger. Det var gøy å få velge selv!

Kreative prosesser kan for mange oppleves som kaotisk og lite konstruktivt. Klare rammer, tett oppfølging, grundig forarbeid og engasjement fra læreren viste seg i dette tilfellet å være en oppskrift på suksess.

Her er en elevgruppe klare til å lage en film med utgangspunkt i bildet de har fått.

RØDTVEDT BARNESKOLE, OSLO

Etter en presentasjon av metodikken og et planleggingsmøte på skolen valgte hele sjetteklasseteamet med tre klasser å delta. Det ble valgt ut 12 bilder, deriblant noen fra skolens kunstsamling. Opplegget skulle gjennomføres med 60 elever i løpet av én dag. Et stort fellesrom ble valgt til base i tillegg til klasserom, et par grupperom og gangarealet. Kunst- og håndverkslæreren hadde funnet fram en mengde forskjellig materiale fra formingsseksjonen. I tillegg hadde elevene fått beskjed om at de kunne ta med seg hjemmefra. Noen kom med filmkamera og var helt klare for å lage film.

Etter en kort innledende samtale om hva kunst er, og hvorfor vi har bilder på veggene, ble dagens innhold introdusert. Det var nokså kaotisk en lang stund da oppgaver og materiale skulle velges. Mange var usikre på hva de skulle gjøre, men så roet det seg ned, og de aller fleste kom godt i gang. På denne skolen, som har rundt 70 prosent elever med flerkulturell bakgrunn, utmerket arbeidet seg med å gå i retning av utkleddning og dramatisering og klare formingsoppgaver. Det var veldig få som valgte å skrive noe til bildet sitt. Det var stor aktivitet og arbeidsglede. For noen ble tiden for knapp, mens andre hadde lavere ambisjoner og mindre utholdenhet.

Vi voksne måtte ta en god del rydding underveis, da det var vanskelig å ha helt kontroll med så mange elever. Det sier seg også selv at arbeidet ikke kunne få helt den samme oppfølgingen når de var så mange. Klokka ett skulle alle være klare, og vi brukte over en time på å komme gjennom alle gruppens produkter. Det var utstillinger, små skuespill, filmer og dans. Det største øyeblikket var kanskje da to av guttene skulle vise en dans. Flere og flere ble med, og til slutt deltok nesten alle de 60 elevene i dansen. Dette skjedde helt spontant.

Etter at arbeidet var avsluttet, ble det laget en liten utstilling med alle elevarbeidene sammen med de kunstverkene som hadde vært inspirasjonskilder. Elevene ga mange positive tilbakemeldinger under evalueringen. Det hadde vært flott å ha så stor frihet, at de kunne velge selv. De visste ikke at det var så mye i et bilde!

Vi som hadde ansvaret for gjennomføringen, trakk nok den konklusjonen at 60 elever var en for stor gruppe. Det ble mye kaos og uro, og ikke alle elever – og voksne – taklet det like godt. Likevel var det veldig inspirerende å se så mange kreative og engasjerte elever.

Elevene har latt seg inspirere av © Hilde Maisey: "Sengen, Møbler 1", 50x50 cm, BONO 2016

ERFARINGER FRA GJENNOMFØRING AV METODIKKEN PÅ SKOLENE

- Alt materiale må være klart før arbeidet starter. Det må være klart for elevene hva de kan velge mellom, og de må gjøre realistiske valg. Det er for eksempel vanskelig å begynne på en film hvis man ikke har utstyr eller kompetanse til å gjøre den ferdig.
- Det er enklest hvis elevene jobber i hver sine baser. Alt arbeid kan gjøres ferdig der før utstillingen monteres.
- Elevene trenger god tid på å forberede hvordan gruppa skal legge fram arbeidet sitt. Lærerne bør si fra når dette arbeidet skal begynne.
- Det er lettest for elevgruppene å komme i gang med egne ideer hvis bildene/kunstverkene er av en fortellende karakter. Vi har ikke testet ut nonfigurative bilder.
- De voksne må på forhånd bli enige om i hvilken grad de skal hjelpe til eller styre elevene. Ikke stopp ville ideer. Vi ble flere ganger overrasket over hva elevene fikk til helt på egen hånd mens vi trodde de var på ville veier.
- De voksne må ikke være redde for litt kaos.
- De fleste av elevene finner spennende og kreative oppgaver helt uten at lærerne styrer det hele.
- Som i annet arbeid vil noen ha vanskelig for å komme i gang. Noen må kanskje hjelpes med konkrete oppgaveforslag.
- Elevene var veldig interessert i å se hva de andre gruppene hadde laget, og presentasjonsrunden ble veldig spennende.
- Elevene var helt klare på at de kommer til å se på bilder med andre øyne etter at de har vært gjennom dette arbeidet.
- Denne måten å arbeide på er godt egnet til å vitalisere skolens egen kunst.

HVORDAN SNAKKE MED BARN OG UNGE OM KUNST?

I de nevnte skoleprosjektene arbeider elevene veldig fritt med bildene. De får følge egne assosiasjoner og velger selv på hvilken måte de vil etterarbeide inntrykkene. Etter at arbeidet er presentert og elevene er ferdige med sitt arbeid, kan en gjerne bruke ett av bildene til en mer tradisjonell bildeanalyse. Til dette kan en også bruke bilder fra skolens kunstsamling, plakater av kunstbilder eller digitale bildepresentasjoner.

Mange lærere signaliserer at de er usikre på dette med å lede en bildesamtale, ikke minst når det gjelder samtidskunst. Noen enkle verktøy kan hjelpe.

HVA SER DU?

Start alltid med selve bildet og et enkelt spørsmål: Hva ser du? Elevene skal tømme bildet for alt de ser. Gi elevene tid – det er ofte helt utrolig hva de ser. Det er viktig at elevene ikke kommer med tolkninger på dette tidspunktet, men holder seg til visuelle betraktninger.

Noen få gloser kan gjøre samtalen lettere. For eksempel er landskap, stilleben, portrett, abstrakt eller naturalistisk, figurativt eller non-figurativt, realisme osv. begrep som elevene bør få erfare og oppleve i møte med kunst. I tillegg bør elevene kunne skille mellom forgrunn, mellomgrunn og bakgrunn. Alle har bruk for å ha et enkelt vokabular å samtale med og oppleve i praksis at dette virkelig fungerer. Denne visuelle sansingen er om lag lik for alle som ser rimelig bra. Elevene skal stimuleres til at alle skal komme med sine bidrag.

HVA KAN DETTE VÆRE?

Etter at bildet er grundig visuelt analysert, kommer tolkingen: Hva kan dette være? Hva får verket deg til å føle og tenke? Hva kan kunstneren ha ment? Vet vi noe om kunstneren, eller kan vi finne det ut? Her må ulike tolkninger få komme frem, for vi tolker alle ut fra forskjellig bakgrunn og forskjellige erfaringer. Ingen tolking er nødvendigvis bedre enn en annen. Over tid vil elevene bli vant med at de kan tolke selv i et klima hvor det er lov å mene forskjellig.

Som lærere kan vi fra andre fag være vant til at det finnes et klart svar på våre spørsmål. Vi vet hva som er korrekt norsk, eller hvordan vi multipliserer to tall med hverandre eller deler en brøk. Men på kunstens område gjelder ingen fasit, og læreren har lov til å være like undrende som elevene, og det er like nødvendig for ham eller henne å stole på sine

egne sanser, å velge sin egen tolking. Det er til og med lov til å si etter at elever og lærer har strevd med å få noe ut av et kunstverk at «dette får jeg lite ut av nå, men kanskje det vil si meg noe siden».

Den profesjonelle kunstformidleren kan av og til bli for snakkesalig, og lærerne kan ofte ha lyst til å fortelle alt de vet. Men all forskning på feltet kunstformidling sier at elevene vil sanse selv, mene selv og ikke bli fortalt hva de skal mene.

FAKTA OM VERKET

Etter tolkningen kan vi se på fakta om verket. Hvem er kunstneren? Vet vi noe om ham eller henne fra før? Kan vi finne ut noe om kunstneren og verket? Hvilken teknikk er brukt i dette kunstverket? Kan verket settes inn i en historisk ramme? Hva var folk opptatt av da? Er vi opptatt av andre ting nå? Slik kan vi fortsette ...

BILDESAMTALE MED KOLLEGAENE

Bildesamtaler kan gjerne være et tema på et felles personalmøte, slik som på Rådalslien ungdomsskole. Elevene er tjent med at lærerne har en felles angrepsvinkel til visuell kunst. Engasjementet hos den enkelte smitter ofte over på de som i utgangspunktet ikke er så interessert.

Hvis du som kunst- og håndverkslærer får ansvar for å kurse kollegaer i den nevnte metoden, er det vel klokt å ikke velge de mest ytterliggående verkene om du vil ha dem med på en slik bildevandring. Lærere har etter en slik enkel kursing fortalt at de er blitt mer aktive og trygge også i egen vandring på kunstutstillinger.

Det er viktig å formidle at kunst kan fungere som enestående verktøy i flere fag enn kunst og håndverk. Å velge kunstverk som kan knyttes til ulike fagområder, kan vekke interessen hos lærere som ikke vanligvis tenker kunst som utgangspunkt for egen undervisning.

Kunst i Skolen og Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen har samarbeidet om en presentasjon av samtidskunst som har fått navnet «Samtaler om samtidskunst». Denne gir innspill til hvordan vi kan snakke om samtidskunst sammen med elevene. Bildematerialet og en veileder kan lastes ned gratis på kunstkultursenteret.no og kunstiskolen.no

KUNSTPLAKATER OG GAMLE PLANSJER

Østbyen skole i Bodø bruker kunst og kultur aktivt i undervisningen. Skolen ser levende ut, med flotte elevarbeider montert på veggene. Ettersom skolen har lite originalkunst, har lærerne aktivt samlet på kunstplakater og rammet disse ordentlig inn. Bildene er hengt opp på en slik måte at de danner et flott utgangspunkt for arbeid med forskjellige kunstepoker.

Skoler har ofte mer bildemateriale enn de selv er klar over. Gamle plansjer som tidligere ble brukt i undervisningen, kan være lagret eller gjemt bort i boder og arkiver. Disse gamle plansjene er interessant skolehistorie. De forteller mye om hva man tidligere hadde til rådighet av bildemateriale til bruk i undervisningen, og de gir et spennende innblikk i hvordan forskjellige temaer har blitt presentert tidligere. Hvordan var kjønnsrollemønsteret, hvordan var barn kledd, hva lekte de med, og hva spiste de? Plansjene er gjerne godt tegnet og kan gjerne brukes i tegneundervisningen. Her kan elevene bli inspirert av både planter, dyr og skildringer av verdensrommet.

Noen skoler har rammet disse inn, og de har fått et nytt liv på steder der de passer inn. Eiksmarka skole har plassert flere i gangarealene, og på Kjelsås skole er de integrert i en stor kunstnerisk utsmykning som Jon Gundersen og Elise Storsveen står bak.

De store kunstmuseene har gjerne et godt utvalg av plakater og reproduksjoner av kjente motiver. Ved å kjøpe kunstkalendarer kan en også få en variert utvalg av kunsthistoriens berømte kunstverk. Ikke alt selges i museenes nettbutikker, men det er mulig å ta kontakt og få det man ønsker tilsendt. Å ha en

samling av kunstbøker i store formater tilgjengelig, er også et tilbud som kan inspirere både elever og lærere.

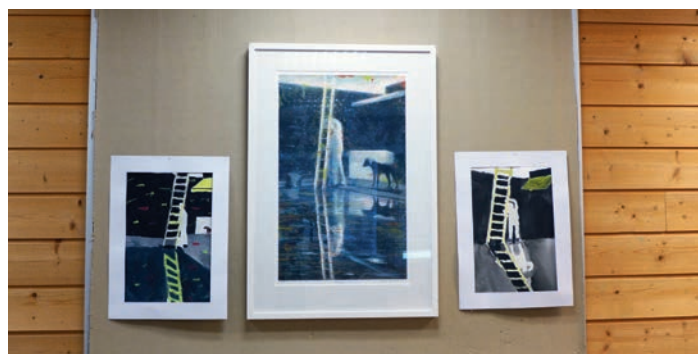
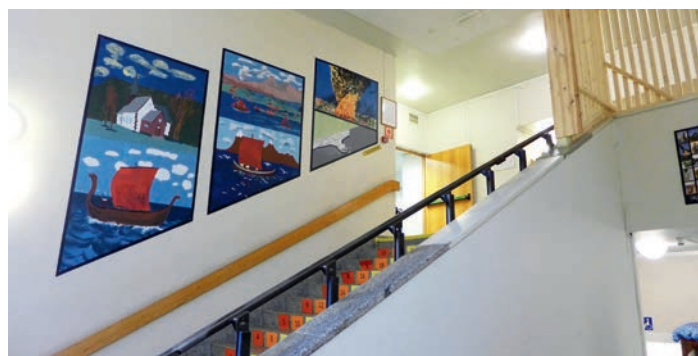
ELEVARBEIDENES PLASSERING I FORHOLD TIL KUNSTEN

Som hovedregel er det mest ryddig å la elevenes egne arbeider henge adskilt fra den profesjonelle kunsten. La den profesjonelle kunsten komme til sin rett med en gjennomtenkt opphenging der den ikke forstyrres av andre ting. Flere av skolene vi besøkte, hadde egne vegger for elevarbeider, og disse ble skiftet ut med jevne mellomrom. Lærerne tok seg god tid til å montere arbeidene, og elevene viste stolt fram hva de hadde laget.

Hvis man arbeider med Kunstlab KiS-metoden, vil det være aktuelt å blande profesjonell kunst og elevarbeider, men da vil også arbeider som henger tilknyttet kunsten, ha en relasjon til denne. Det blir mer som en collage der kunsten har inspirert elevene til arbeider som kan sees i en sammenheng. Arbeidene vil også skifte etter som nye grupper presenterer det de har blitt inspirert til.

Er det plass til å lage et lite galleri på skolen? Gangarealer uten vinduer er ofte godt egnet til det. Mal veggen i en nøytral farge, og plasser lys over som kan rettes mot bildene. Galleriet kan ha vekslende utstillinger med profesjonell kunst og elevarbeider. Skap aktivitet – ikke la det samme henge år etter år! Inviter til utstillingsåpning, og la galleriveggen gå på omgang mellom klassene.

© Frank Brunner: "Vannspeil" har inspirert til to tolkninger.

SKOLENS ESTETISKE MILJØ

Det kan virke fremmed å se på skolen som et visuelt landskap, men skolen er et sted for estetisk virksomhet, så derfor må den appellere til sansene våre og stimulere til sanselige erfaringer innen den visuelle, det auditive og det kroppslige. Dette skal ifølge våre læreplaner særlig fagene kunst og håndverk, musikk og kroppsøving ta seg av, i tillegg til at det estetiske skal leve i tverrfaglige sammenhenger. Hvordan selve skolebygningen framstår, blir også viktig i en estetisk sammenheng.

Hvilket ansikt viser skolen til den som kommer dit første gang? Er det et smilende velkommen, så fint at nettopp du vil inn der? Og vel inne i første korridor – hva møter deg der? Er det kunstbilder eller elevarbeider som gjør deg nysgjerrig? Eller er det et støvete inntrykk av at noe har visst hengt der altfor lenge og mistet den sjarmen det engang hadde.

Det har vært arbeidet med forskjellige prosjekter i Skien, Porsgrunn, og Notodden (se Samuelsen 2013) for nettopp å heve læreres bevissthet om at skjerpet oppmerksomhet om det visuelle miljøet også virker fremmende på generell læring. Noe blir bedre fokusert, masse unødvendig blir tatt bort, og det visuelle blir en klarere ramme både for språklæring og matematikk, og for kunst som ikke tåler så mye visuell støy.

Vår undersøkelse viste at nye skoler og nyoppussede eldre skoler gjerne innbyr til et mer kritisk blikk med hensyn til hva som skal henge på veggene. Her får vi et glimt inn på Fagerborg skole i Oslo etter oppussing. Skolen er fra 1913 og har fått en ny og moderne stil.

Gang med elevarbeider på Kjelsås barneskole.

I denne sammenhengen er det prøvd ut en enkel metode der det har kommet inn noen utenfra og besøkt skolen, men metoden kan også ledes av en fra ledelsen eller en kunst- og håndverkslærer. Fremgangsmåten ser slik ut:

1. På et personalmøte blir kollegene spurt om de vil være med på rette blikket skarpere på det visuelle ved skolen.
2. Det blir tatt foto av inngangspartier, korridorer, inn i forskjellige klasserom, personalrom og spesialrom.
3. I et samlet personalmøte blir bildene presentert. Det blir snakket litt om linjer i rom, forholdet mellom lister over dører og vinduer, fargebruk og bruk av oppslagstavler. Så stilles det spørsmål som «Hva forteller denne inngangen?», og «Hva forteller korridorene visuelt?» Det blir alltid livlig debatt, for når det kjente vises på denne måten, ser de ansatte sitt miljø med nye briller og ler litt, ofte litt beskjemet.
4. Neste fase er en endringsfase hvor rektor fordeler ansvarsområder, og man fastsetter lengden på endringsfasen. Kunstbildene er et tema for seg. Hva har skolen, hvordan er de registrert, hvor er de hengt opp, og hvordan? Bør noe repareres, eller kan de flyttes? I forhold til andre utviklingsoppgaver som kan ta både vinter og vår, er erfaringen at etter denne introduksjonsfasen endrer lærerne holdning raskt. De tar gjerne ned det aller meste på veggene i klasserommene, og sammen med elevene hviler de blikket et par uker, før det diskuteres hva de vil ha opp av elevarbeider, kunstplakater, informasjon og annet. Skal det henge noe alle steder?
5. Se gjerne på de første bildene igjen. Hvordan har skolen endret seg rent fysisk? Hvordan har bevisstheten rundt skolens estetiske miljø endret seg?

Denne metoden er lett å bruke, med en passende blanding av overraskelse, ros og kritikk. Erfaringen viser at der hvor rektor og andre fra ledelsen ser verdien av å skjerpe det estetiske blikket og følger opp, får feltet mer oppmerksomhet, slik at kunstbildene blir sett i en bedre romlig sammenheng.

HVORDAN KAN SKOLENS KUNSTSAMLING UTVIKLES?

Det er få skoler som har råd til å kjøpe kunst i sine budsjetter. Ofte er en del av den kunsten som er på eldre skoler, gitt i gave fra foreldregrupper eller innsamlede midler. På noen skoler, som Gosen, Rådalslien og Gamlebyen skole, har ledelsen på forskjellige måter arbeidet bevisst for å gjøre kunstinnkjøp mulig. På Rådalslien skole er det lagt opp til en langsiktig plan hvor lærerne er med på å velge ut kunsten. Det er ikke snakk om store investeringer, og denne måten å gjøre det på bør være mulig også for andre skoler.

Gosen skole har vist at det går an å tenke stort. Det finnes søkbare midler, og et aktivt forhold til kunst og pedagogikk kan utløse utviklingsmidler.

Mange skoler har satsningsområder som preger skolens visuelle profil. Flere nye skoler har valgt naturfag, og både større utsmykninger og valg av bilder vektlegger kunstens mulighet til å skape opplevelse, engasjement og kreativitet.

Utdanningsetaten i Oslo har gått aktivt inn for å glede skolene med ny kunst. Hver gang en skole har noe å feire, et nybygg,

oppussing eller jubileum, får skolene et gavekort i gave. Det kan lyde på 5000 til 15 000 kroner, og for disse pengene kan skolene selv velge ut bilder i Kunst i Skolens galleri. Det blir gjort avtale om et besøk, og skolene sender representanter til et møte i galleriet. Ofte får representanter fra elevrådet være med på denne utvelgelsen. Besøket i galleriet starter med en samtale om hva slags bilder de kan tenke seg til skolen sin. Man diskuterer også hvor bildet skal henge, om det er satsningsområder på skolen bildet kan være med på å understreke, hva slags farger det er der bildet skal henge, og så videre. Noen skoler vil kanskje velge noe som kan brukes aktivt i undervisningen. Det er alltid veldig inspirerende når elever får være med på å velge bilder, og de argumenterer veldig godt for de valgene de har gjort. Satsingen på kunst i Oslo-skolen kan være et godt eksempel til etterfølgelse også for andre kommuner.

Både Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen og Kunst i Skolen kan kontaktes for råd og veiledning når det gjelder kunstkjøp og en aktiv bruk av kunst i undervisningen.

Live og Herman fra Teglverket skole har valgt kunst.
© Liv Rygh: "Back to Earth", 53x36 cm, BONO 2016

Kunst og naturfag - flere skoler har valgt foto fra serien "The Vanishing Pollinators" av Carll Goodpasture.

NYTTIGE ORD OG BEGREPER

GRAFIKK

grafikk, av gresk: grafein - skrive, risse. Reproduksjonsmetode som brukes for å mangfoldiggjøre et bilde ved avtrykk fra en gravert plate i tre, stein eller andre materialer. Fire hovedmetoder: høytrykk, dyptrykk, plantrykk og stensiltrykk.

litografi, av gresk: litos, stein, og grafein, skrive. Plantrykk tatt av en eller flere steiner eller metallplater som har en plan, finkornet overflate hvor de partiene som skal gjengi skrift eller bilde gjennom forskjellige prosesser gjøres vannavstøtende. For hver innvalsing med farge fuktes steinen eller platen, slik at den fete trykkfargen bare biter på de stedene som ikke har opptatt fuktighet.

høytrykk, trykk tatt av plater av tre, linoleum og annet egnet materiale. Partiene som ikke skal gi farge er skåret ut av platen. Motivet blir dermed opphøyet i materialet.

dyptrykk, trykk tatt av en metallplate hvor linjer og punkter er etset ned i platen ved hjelp av syrer, jernklorid eller andre etsemidler.

tresnitt, høytrykk tatt fra treplate hvor de partiene som ikke skal avgi farge er skåret bort. Til verktøy brukes forskjellige kniver og huljern.

etsning, dyptrykk tatt av en metallplate hvor linjer og punkter er etset ned i platen ved hjelp av syrer, jernklorid eller andre etsemidler.

monotypi, trykk som finnes i kun ett eksemplar. Unikt trykk er en annen betegnelse.

MALERI

oljemaleri, maleri utført med oljefarger. Blant de første oljemalerne var brødrene van Eyck i Flandern tidlig på 1400-tallet.

akrylmaleri, maleri hvor akryl brukes som bindemiddel. Akryl er vannløselig og tørker hurtigere enn olje. Mye brukt i nyere maleri.

freskomaleri, maleri utført med vannfarge på våt murvegg.

LENKER OG LITTERATUR

kunstogkultursenteret.no
kunstiskolen.no

Litteratur:

Gunnar Danbolt (2002). Blikk for bilder.
 Oslo: Abstrakt Forlag

Olga Dysthe, Nana Bernhardt og Line Esbjørn (2012).
 Dialogbasert undervisning. Bergen: Fagbokforlaget.

Arne Marius Samuelsen (2013). Formidling av kunst
 til barn og unge. Oslo: Universitetsforlaget.

Elisabeth Vaule og Grete Riis (red., 2011).
 Kunst i Bergen kommune. Bergen kommune.

Vigdis Vigrestad (2014). Den glemte kunsten – kunstnerisk
 utsmykning av skolene i Oslo. Oslo: Dreyers Forlag.

TIDLIGERE SAMARBEID

*Heftet og tilhørende bildefiler
 kan lastes ned på:*

kunstogkultursenteret.no
kunstiskolen.no

KUNSTEN PÅ MIN SKOLE

LAG EN OVERSIKT OVER KUNSTEN PÅ DIN SKOLE
OG HVILKET TEMA/FAG KUNSTEN KAN REPRESENTERE

TYPE KUNSTVERK, TITTEL	KUNSTNER, ÅRSTALL	HENGER/STÅR	AKTUELLE TEMA/FAG

NOTATER

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen
Nord universitet, 8049 Bodø
Tlf 75 51 75 00
kunstkultur@nord.no
kunstkultursenteret.no

Kunst i Skolen
Kongens gate 2, 0153 Oslo
Tlf 23 35 89 30
kis@kunstiskolen.no
kunstiskolen.no

kunstkultursenteret.no

